

Is There a Limit?

שולחן ערוך ורמ"א יו"ד סי' רמת סע' א'	
<p>שיעור נתינתה, אם ידו משגת יתן אכפי צורך העניים. ואם אין ידו משגת כל כך, יתן עד חומש נכסיו, מצוה מן המובהך; ואחד מעשרה, מדקה ביןונית; פחותה מכאן, עין רעה. וחומש זה שאמרו, שנה ראשונה מהקרן, מכאן ואילך חומש שהרוחח בכל שנה.</p> <p>הגה: ואל יבזוז אדם יותר מחומש, שלא יצטרך לבריות. (ב"י בשם הגمراא פ' גערה שנטפתחה) ודוקא כל ימי חייו, אבל בשעת מותו יוכל לדקח כל מה שיריצה (ג"ז שם פ' מציאות האשה ומיטתי לה ר"ג ורא"ש ור"ן ומרדכי)...</p>	<p>גמ' ירושלמי מס' פאה פרק א'</p> <p>גמilot חסדים: הדא דתימר בגנוו אבל במנומו יש לו שיעור ואתיא כי דמר ר"ש בן לקיש בשם רב יוסי בן חנניה באושנא נמו שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצואה עד היכן... ר"ג בן אינינו בא עי קומי ר' מנא מה חומש בכל שנה ושנה להמש שנים הוא מפסיד כולה אל' בתחלתו לקrho מכאן ואילך לשכר מעשה ברבי ישבב שעמד והחליק את כל נכסיו לעניים שלח לו ר"ג ולא אמרו חומש מנכסיו למצות ר' ר"ג לא קודם לאושא היה ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי כד היתה הלכה בידם ושכחוה ועמדו השנים והסבירו על דעת הראשונים לממדך שכל דבר שבית דין נותנן נפשן עליו הוא מתקיים כמו שנאמר למשה מסני</p>
<p>גמ' בבבלי כתובות ג.</p>	<p>אי"ר אילעא: באושא התקינו, המבזוז - אל יבזוז יותר מחומש. תניא נמי הכי: המבזוז - אל יבזוז יותר מחומש, semua יצטרך לבריות; ומעשה באחד שבקש לבזוז [יותר מחומש] ולא הניח לו חברו, ומנו? רבוי ישבב, ואמרי לה רב נחמן, ולא הניחו חברו, ומנו? רב עקיבא. אמר רב נחמן, ואיתימא רב אחא בר יעקב: מיי קרא? (בראשית כ"ח) וכל אשר תנתן לי עשר העשנו לך.</p>

Why? Therefore What?

אהבת חסד (ח"ב פ"כ סע' ח')

ה. עיטה נחר לענינו ה"ל מהתקנה שהתקנו ח"ל, אנו יכולין להתפוגן, בפיה יש לו לאדם לחום על קמוון, שלא לפזר אווקם לענינו הבל. ומה ברקרים העמידים ברכמו של עולם בענין צדקה ושאר אדריכי מצות, שהם חיו של אדים והצלהו מן היסורים בשלום הזה ובעולם הבא, הוויזו שיזhom על קמוון, ולא יפגרם בזורה, כדי שלא יבוא לענינו, אף דבזה לפעמים יחול רחמי של השים יתפרק עליו לעשותה עמו עברו זה לבעל מהדרך הפשע; על אתה בפיה וכפיה יש לו לאדם להיות זהה, שלא לפזר ממונו לענינו רק של כבוד המןמה,* הני להתלבש במלבושים ורקמה, ולזרור בהקליל בבוד, ולהשתפesh ברבי הכספירים ובכלים היוחר יקרים, שבל זה מכך ממוון של אדים בפניהם זאת, יקביאו לידי עני, ולבסוף לידי גול גם כן, שטפיך אצלו ממון אחרים מפני רב דחק וענין.

Exceptions

#1 – פיקוח נפש

אהבת חסד (ב:כ:ב)

אבל אם נגע לפקוח גוף מפיש, כגון, שהשבי עומד למות, או הרעב יכול לברוא לידי סכנה על ידי רעבונו – אין שנד בזה שערור חמש. ולא אמרו ברבא מציעא (סב א)* רק דתני קודם לתי חברו, אבל דעתו קודם לתי חברו לא מצינו.

#2 – עני בפנים

ברכי יוסף יורה דעתה סימן רמט ס"ק א

...ואפשר לישב דהרבנן "ס"ל בפירושו סבר דיש חילוק בין רוצה לחלק נכסי לעניינים מאליו ומעצמו, ובין אם האלים אינה לידי פדיון שבויים, או כי יראה ערומים או רעבים גם צמאים נפשם תתעטר נשים וטף, וסביר הרבה דהכי תקון,adam לא נזemo לו אחת מהנה אין לו חיב לבזבוז חומש, וכי תאו נפשו לבזבוז אל הבזבוז יותר מחומש כלל, אפילו דבר מועט... ואולם כי קראו שבויים ואלפת רוצאים וערומים, אז חובב רמאי לתת חומש, והיינו דאמרו בירושלמי פ"ק דפאה... ואם בא לידי פדיון שבויים והצל נפשות ומיטים להרג ודכוותיהם, חומש חיב, ואם רוח נדיבה שבו מסלקת את הדמים ומוסיף על חומש רשאי, ומדת חסידות היא. ועלה בידינו דהירושלמי והבבלי שווים... ולוזה מטען דברי הרמב"ם בחיבורו דברוסף ערכין...

#3 – החזקת תלמוד תורה

אהבת חסד (שם סע' ד')

ד. וכן עוד, אבל עקר הטענה הוא לסגת צדקה, אבל להחזקת התורה מעדן בספר 'שיטה מקבצת' (כהונת דף ב), שלא שיך זה כלל. וכן פרין, אחריו שubar זה יש לו חלק בשבר תורה, כמו שמנינו ביששכר ובלוון; ששבט גלבון היה מחזק לשבט ייששכר, והוא נוטל חלק בשבר תורה. וכך איתא במדרש רביה

#4 – לכפרה על חטא

תניא איגרת הקדוש פרק י

...וז"ש עשה הצדקה ומשפט נבחר לה מזבח לפי שהקרבות הן בבחין שיעור ומדה וגבול. משא"כ בצדקה שיכל לפזר בעלי גבול לתקון עונותינו. ומ"ש המבזבז אל יבזבז יותר מחומש היינו דока במי שלא חטא או שתكون חטאו בסיגופים ותענויות כראוי לתקן כל הפגמים למעלה. אבל מי צריך לתקן נפשו עדין פשיטה דלא גרעה רפואת הנפש מרפואת הגוף שאין בסוף נחשב וכל אשר לאיש יתן بعد נפשו כתיב. והנה מדת חסד זו בעלי גבול ומדה נקרה על שמו של הקדוש ברוך הוא כדכתיב וחסד ה' מעולם ועד עולם כי הגם שכל ישראל הם רחמנים וגומלי חסדים ברם יש גבול ומדה לרחמי האדם...

#5 – "המbezבז" דיקיא

שיטת מקובצת כתובות ג. (בשם תלמידי רביינו יונה)

המבזבז... ואמרו במדרש רבות פרשת בהר רבוי טרפון יhab לרבי עקיבא שית מאה קנטריין דכסף אייל קו' עד אייל איתת בר נש יhab מגן אפיקי דידה חן היא אייל גבוי דוד מלך ישראל דכתיב ביה פזר נתן לאביוינס וצדתו עומדת לעד ע"כ. ומשמעו ליה פ' איתת בר נש דליהב מגן פ"י שאין לו ונוטן כל אשר לו דהא המבזבז לא יבזבז יותר מחומש ופירוש מגן בחנים כלומר על לא דבר נוותן אפיקי דידה חן היא פ"י שכרו היכן הוא ומשני ליה מדכתיב פזר נתן לאביוינס וגוי פירוש אף על גב דהמbezבז אל יבזבז יותר מחומש מ"מ אם עבר ופזר צדתו עומדת לעד פירוש דלulos יהיה לו ממו כדי לעשות צדקה ולא יחסר לו...